

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. V. An ad providentiam circa causas liberas necessaria in Deo sit
scientia media, seu conditionata.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

quod eas rectè disposuerit, vimque iis indiderit ad effectus suos simul cum concursu Dei generali producendos, licet eos subinde non producant.

IV. *Deus effectus omnes naturales, quos ipse solus producit, in particulari, immedie prædefinit.*

Quæres secundò: Utrum Deus per suam providentiam res omnes & effectus naturales prædefiniat? Respondetur, ea quæ Deus per se immediatè produxit, ut cælum, terram, aliæque elementa, in particulari omnia prædefiniuit. Ratio est, Deus quippe hæc solus facit, à nullo alio determinatus, ergo efficaciter vult illa facere, voluitque ab æterno: quod enim semel vult, semper vult, nec ulla in voluntate ejus esse potest vicissitudo aut mutatio, ut in superioribus ostensum est: hoc autem est ea præfinire, cum præfinitio nihil aliud sit, quàm voluntas efficax, ut res aliqua producat, & à parte rei existat.

V. *Quid de illis rebus sentiendum, quas Deus, non solus, sed cum causis secundis producit.*

De rebus autem aliis, quas Deus, non solus, sed simul cum causis secundis producit, quamvis perfectissimè sciat quot & quæ, etiam in minutissimis rebus, muscis, formicis, &c. futuræ sint, non tamen directè & immediatè eas prædefinit, sed solum in dispositione causarum, & in decreto concursus simultanei, & determinationis ad individuationem, modo in libris Physicorum, Disp. 31. explicato. Quod à fortiori de actibus quibusdam verum est; nec enim dicendum videtur Deum prædefinitè motus turpes, etiam non liberos, & alias id genus actiones inhonestas, quantumvis in amentia, aut extra statum libertatis factas.

VI. *Providentia in multis differt à Prædestinatione.*

Quæres tertio: quomodo Providentia differat à Prædestinatione? Respondetur differre sicut genus differt à specie, Providentia enim latius patet, quàm Prædestinatio: hæc namque solam creaturam rationalem spectat, illa quamcunque: hæc pro fine habet beatitudinem, & consequenter media supernaturalia respicit, per quæ acquiritur; illa est circæ quemcunque finem, sicque ad quævis media extendit: Prædestinatio denique semper finem suum assequitur, Providentia non semper, saltem quoad finem secundarium, ut numero tertio ostensum est.

VII. *Qua ratione Providentia differat à Fato.*

Quæres quartò: quo pacto Providentia differat à Fato? Respondetur Providentiam, ut sectione primâ diximus, esse scientiam & voluntatem divinam, causas ad suos effectus præparantem. Fatum verò est ordo & series rerum creaturarum seu causarum hujuscemodi & effectuum, prout subsunt divinæ præscientiæ, juxta illud Boetii lib. 4. de Consol. prosâ 6. *Fatum est inherens rebus mobilibus dispositio, per quam Providentia suis quæque necit ordinibus.* Sed de Fato in præsentis satis: ejus enim naturam, & triplicem, quâ ab Ethnicis sumitur, acceptionem, Fatum scilicet *Mathematicum, Naturale, & Divinum*, latè tractavi in Prometheo Christiano, Disp. 13. cap. 4. & quinto.

VIII. *Prima rerum productio non est proprie Providentia.*

Quæres quinto: utrum prima rerum productio sit pars providentiæ? Respondetur, propriè non esse; Providentia enim, cum sit ratio ordinis ad finem rei quam ordinat, productionem supponit. Unde S. Thomas q. 5. de veritate, a. 1. ad 9. *Sic, inquit, Providentia differt ab arte divinâ, & dispositione, quia ars divina dicitur respectu productionis rerum, sed dispositio respectu ordinis producendarum, Providentia autem dicit ordinem in finem arteficiati.*

IX. *Providentia est de potentia absolutâ libera.*

Quæres sexto: Utum positâ primâ rerum productione, providentia de iis sit Deo libera. Certum est de potentia absolutâ, nec respectu rerum materialium, nec spiritualium, hominum scilicet & Angelorum, esse providentiam Deo necessariam: ita Suarez lib. 3. de Attributis positivis, cap. 10. n. 11. & alii. Ratio est: Providentia enim est quid dicitur

stinctum à primâ productione: cum ergo Deus sit rerum omnium absolutus Dominus, nulli faceret injuriam, si suo jure ac dominio uteretur, & hanc iis providentiam negaret. Unde de potentia absolutâ potuisset Deus homines condere, & non majorem de iis quàm de aliis animantibus curam habere.

Hoc, inquam, de potentia absolutâ; connaturaliter enim loquendo, non potest Deus igni ad stuppam applicato concursum negare ad comburendum, quamvis absolutè & miraculosè possit, ut fecit in fornace Babylonicâ respectu trium puerorum. Sicut etiam non potest homines ita relinquere, quin quædam eis det præcepta, & pœnas proponat ac præmia.

Dices: ergo ratione naturali probare non possumus, de factò dari in Deo hujuscemodi providentiam. Respondetur, licet Deus non ita teneatur ad hanc providentiam habendam, quin, ut diximus, possit de potentia absolutâ illam non habere, cum tamen, ut proximè ostensum est, connaturaliter eam habeat, nec nisi miraculosè carere illâ possit, & hoc sensu ad eam necessitetur; licet, inquam, cum hoc ita sit, metaphysicâ certitudine non constet, dari in Deo hanc providentiam, constat tamen certitudine physicâ, vel morali, ita ut nemo de eo dubitare possit, sicut nemo dubitat de ortu crastino solis, de Eclipsi, quam tali vel tali die futuram dicunt Astronomi, utrum ignis stuppæ applicatus, sit eam combusturus: hoc autem abundè sufficit ad demonstrationem naturalem hujuscemodi providentiæ.

SECTIO QUINTA.

An ad Providentiam circa causas liberas necessaria in Deo sit Scientia media seu conditionata.

RECENTIORES aliqui, esto dicant Deum hanc scientiam non posse non habere, cum nequeat non scire omne scibile, & eo modo quo est scibile, aiunt tamen ad providentiam non esse omnino necessariam, sed posse Deum per scientiam simplicis intelligentiæ de rebus omnibus perfectè disponere, & mundum administrare. Unde, inquit, quamvis uti Deus hæc scientiâ possit, si velit, imò etiam ad suavius gubernandum creaturas multum conducat, cum per eam sciat Deus, non solum quid per hæc vel illa media efficere illæ possint, sed insuper quid, si ea ponerentur, de factò essent facturæ; ad mundi tamen administrationem, creaturasque etiam liberas juxta suam naturam simpliciter gubernandas, asserunt ejus usum nullo modo esse necessarium. Hanc sententiam latè defendit P. Arriaga hic, Disp. 32. sectione quartâ.

Dicendum nihilominus sine scientiâ conditionatâ non posse haberi providentiam Deo dignam: esset enim ipsius ordinatio ac dispositio exposita errori, & frustrabilitati, nec posset quidquam prudenter statuere: ita Suarez opus: *Opusc. de scientiâ condit. sect. 4. num. 6. Molina hic, q. 14. a. 13. Disp. 18. memb. 3. Vasq. 1. p. Disp. 98. cap. 6. num. 42. Herice hic, disp. 22. cap. 3. Lessius de auxiliis, cap. 4. num. 16. & recentiores communiter.*

Ratio est: ut enim quis prudenter operetur, & de re aliquâ perfectè disponat, antequam agere incipiat

X. *Non potest Deus connaturaliter non habere rationem creaturarum Providentiam.*

XI. *Naturali demonstratione ostenditur potest in Deo dari Providentiam.*

XII. *Ad demonstrationem naturalem non habentia, sufficit demonstratio physica.*

I. *Prima sententia non ad Providentiam requiritur scientiam conditionatam.*

II. *Scientiam ad mundum regere non est necessarium.*

III. *Sine scientiâ conditionatâ haberi potest providentiam Deo dignam.*

III. *Ad prudentiam agere incipiat.*

quã disposi-
tionem scire
quis debet
quomodo even-
tum actio
quã sit ha-
bitura.

incipiat scire debet, quem eventum actio ejus sit habitura, alioqui feretur in incertum, ejusque operatio ut dixi frustrabilitati erit obnoxia. Deus ergo, cum non nisi prudentissime agere possit, prius, hæc omnia perfecta habeat oportet, quam decernat. Imò nisi antequam det auxilium, & media ad rei alicujus effectiorem adhibeat, sciat, si dentur, quid factura sint, & quem res exitum habitura, nihil prudenter statuet, sed incerto semper modo, planèque fallibili procedet.

IV.
Scientia simp-
licis intelli-
gentia ad re-
ctã de crea-
turis, præser-
tim liberis,
disponendũ
non sufficit.

Dices: Deus per scientiam simplicis intelligentiæ diversa media cognoscet, quæ efficere talem actum possunt. & finem illum consequi, ergo talis actus & finis est per illa media possibilis; sed Deus velle potest quicquid est possibile, & eo modo quod est possibile; ergo. Respondetur aliud quoad hoc esse de causis necessariis, aliud de liberis. Quod ergo media illa possint talem actum efficere, non sufficit, nam possunt etiam illum non efficere, nec aliter eum efficere possunt, nisi ex consensu voluntatis; hæc enim est natura mediorum indifferentiæ, ut voluntatem suam relinquunt libertati. Si ergo media relinquuntur naturis suis, solum velle potest Deus ut possint, seu ut voluntas per ea queat ejusmodi actum elicere: si autem absolute velit Deus hunc actum per istud medium fieri, quando aliã voluntas non erat per illud actum hic & nunc elicitura, infertur vis voluntati, & nec ipsa, nec medium suæ relinquuntur naturæ.

Deus volun-
tatis & me-
dia debet
naturis suis
relinquere.

V.
Obijc. Prin-
cipia omnia
hujus actus
precedunt
scientiam
conditiona-
tam.

Respondent Deum antecedenter ad scientiam conditionatam habere omnia ad actum illum liberum elicendum requisita: voluntas enim collativa auxilii, seu medii ad illum requisiti, voluntas item concurrendi in actu primo præcedunt scientiam conditionatam, hæc etenim supponit effectum conditionatæ futurum; ergo à fortiori supponit voluntatem collativam auxilii, & concurrendi in actu primo. Cum ergo Deus ante scientiam conditionatam habeat omnia principia ad actus hujus productionem necessaria, quidni uti illis poterit pro illo priori, si voluerit?

VI.
Resp. Prin-
cipia hujus ac-
tus non esse
proximè ex-
pedita sine
scientia con-
ditionatã.

Sed contra: nam etiamsi concederetur totam vim purè physicam, seu physice influentem & absolute antecedentem, præcedere scientiam conditionatam, non tamen sequitur posse sine hac scientiã virtutem illam prodire in actum, & esse proximè expeditam quoad operandi modum; ad hoc namque requiritur, ut possit Deus prudenter in suis operationibus procedere, & infallibiliter finem per hoc vel illud medium assequi; alioqui expedita esset frustrationi ejus voluntas; intendens quippe dare medium efficax, daret interdum inefficax, nisi prius sciat quid, dato tali auxilio, voluntas sit factura. Cum ergo hoc per solam scientiam simplicis intelligentiæ non noverit, sed tantum per scientiam conditionatam, nihil nisi ex hujus directione statuere potest: perinde enim est apud Deum, non posse omnino statuere, & non posse statuere prudenter.

Perinde est
Deo nõ posse
omnino sta-
tuere, & non
posse statuere
prudenter.

VII.
Conditiona-
le nil petit
in esse.

Adde, non videri necessarium, ut ulla volitio, aut principium actus conditionatæ futuri præcedat actu & absolute; nam ad conditionatam existentiam effectus, sufficit conditionata similiter existentia causa; conditionale autem nil petit in esse, sed solum poneret, si illa conditionalia de facto ponerentur. Unde causa posita in esse absoluto, poneret absolute, quod in esse conditionato ponit conditionatè.

SECTIO SEXTA.

Probatur ulterius scientiam conditionatam esse ad Providentiam necessariam.

NECESITAS scientiæ conditionatæ ad providentiam probatur secundò: nam secundum contrariæ sententiæ Auctores conducere potest ad providentiam; unde P. Arriaga hic, Disp. 32. sect. 4. num. 43. ait conferre scientiam conditionatam ut Deus suavius gubernare possit creaturas, ergo potest hæc scientia antecedere Providentiam, & in rerum dispositionem influere, Deum scilicet in iis ad hos vel illos fines ordinandis dirigendo: ergo de facto antecedit Providentiam, & in eam influit, imò non potest non influere, Deumque in rerum dispositione non dirigere: non enim dirigit efficienter, seu aliquid in Deo producendo, sed formaliter, & per seipsam. Ac proinde scientiam conditionatam dirigere volitionem aliquam Dei, & in eum influere, aliud nihil est, quam hanc scientiam & illam volitionem simul in Deo existere: alioqui, ut rectè notant Recentiores aliqui, dicere quis posset, hominem aliquem finari posse cum plenã advertentiã malitiæ, & nihilominus advertentiam illam in hunc ejus actum non influere, quod omnes merito censent esse impossibile. Et quærem ab his Auctoribus, dum dicunt scientiam mediam efficere interdum, ut Deus suavius creaturas rationales gubernet; quærem in quam, quid aliud sit suavis hæc gubernatio ex parte Dei, quam volitionis divinæ & hujus scientiæ coexistentia.

I.
Si scientiã
conditiona-
ta possit in
providen-
tiam influe-
re, de facto
in eam in-
fluit.

Scientia con-
ditionata
dirigit vo-
luntatem
formaliter,
& per seip-
sam.

Probatur tertio: Providentia Dei esse debet perfectissima, ac proinde disponere per illam de re nullã potest Deus, nisi omnibus perpensis, quæ quovis modo ad hanc dispositionem queunt conducere, ita nimirum, ut nihil occurrere novi possit, quod antea non cogitaverit; hoc enim summi Numinis præstantia, hoc infinitæ sapientiæ ratio postulat, perfectissimæque providentiæ excellentia, & retractationem omnem ac mutationem excludens: sed cognitio effectus sub conditione futuri, actus liberi exempli gratiã si tale vel tale detur auxilium, est circumstantia, quæ multum conferre potest ad hujusmodi auxilii collationem; ergo hoc cognosci prius debet, quam Deus de auxilio illo disponat: contingere enim potest, ut sit causa, cur non hoc, sed aliud auxilium donet: & sic de aliis.

II.
Ex summa
divina pro-
videntiã per-
fectione est
dicitur scien-
tiã mediam
esse ad eam
necessariã.

Cognitio rei
sub conditio-
ne futuri
conferet ad
providen-
tiam.

Probatur quarto: Dei dignitas & perfectio requirit, ut quovis instante possit liberè & infallibiliter peccatorem convertere; hoc autem sine scientiã conditionatã fieri non posse, videtur manifestum; ergo. Major communi Theologorum consensu admittitur, estque mens S. Augustini, passim docentis penes Deum esse humanam voluntatem in quacunque velit partem inflectere, Cui, inquit, volenti salvum facere, nullum hominis resistit arbitrium. Imò ipsa divinæ literæ hoc testantur, dicentes in manu Dei esse corda regum: quod alio modo intelligi nequit, quam quia Deus per scientiam conditionatam prævidens quid humana voluntas, hoc vel illo dato auxilio sit factura, possit ejusmodi auxilium, seu gratiam congruam dare, ex vi cujus infallibiliter semper, quicquid Deus vult, faciet.

III.
Liberè &
infallibiliter
Deus con-
vertet ne-
quis pecca-
torem sine
scientiã con-
ditionatã.

Quomodo
scientiã con-
ditionatã
conferat ad
infallibiliter
converten-
dum pecca-
torem.

Hoc